

МОВНИЙ АСПЕКТ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Оксана Пономарьова, к. філол. н.
*Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
м. Умань, Україна*

Метою дослідження є розкриття ролі мовного чинника у процесі глобалізації. Вивчення мов розглядається як рушійна сила розвитку суспільства і духовного зростання особистості зокрема.

В умовах формування глобального інформаційного середовища світ стає інформаційно-відкритим, прозорим та доступним. Відбувається комунікаційне зближення, освіта стає інтернаціональною. Сучасні процеси інформатизації, поширення телекомунікаційних і комп'ютерних технологій у всіх сферах життя людини, інтеграційні процеси в політико-економічній сфері дають можливість говорити про створення колективного інтелекту людства для управління світовими процесами та вирішення світових проблем на основі спільних інтересів виживання і розвитку цивілізації.

Одним із провідних чинників глобалізації є лінгвістичний, що виражається в значному збільшенні кількості людей, які вільно володіють однією або декількома іноземними мовами. В умовах інформаційного суспільства знання і кваліфікація набувають першочергового значення у житті людини. Обізнаність у розвитку світової науки потребує аналізу першоджерел мовою оригіналу.

Н. Коупленд пропонує розглядати глобалізацію як соціальну реальність, як важливий фактор сучасності і форму існування суспільства і як фокус деяких нових шляхів розуміння мови і суспільства [1, с. 3]. Поняття глобалізації, на його думку, об'єднує в собі занадто багато, надмірно абстрактно, а його інтерпретація страждає неповнотою. І все ж це необхідне поняття для позначення низки спільних пріоритетів, які вже змінилися і продовжують оновлюватись.

Об'єднуючим фактором, який забезпечує діалог культур, безсумнівно є мова. Виявлено, що потреба людства в спільній мові як універсальному засобі спілкування і обміну інформацією постала більш ніж два тисячоліття тому. Перші ідеї щодо створення такої мови сягають античної давнини. Відомим є висловлювання Платона (427–347 рр. до н.е.), що боги облагодіяли б людство, давши йому спільну мову. Одним з авторів перших мовних проектів був давньоримський лікар і філософ, послідовник платонівського вчення Клавдій Гален (129–199 рр.) [2, с. 169]. Такі ідеї існували і в XVII–XVIII ст., коли роль латинської мови як міжнародної поступово зменшувалась. Спочатку це були переважно проекти раціональної мови, спрощеної, послідовної та відмінної від живих мов, заснованої на логічній класифікації понять. Пізніше з'являються проекти за зразками і матеріалами живих мов.

В умовах сьогодення вчені вважають найбільш вірогідним ще більше поширення в міжнародному спілкуванні природної мови – англійської, яка вже визнається як «універсальна мова спілкування нашого часу». Цей погляд ґрунтується на широкій фактологічній базі, враховуючи перебіг сучасних

соціальних, політичних, економічних та культурних процесів у світовому співтоваристві. Низка вітчизняних і зарубіжних вчених вважає, що англійська мова в своєму спрощеному стандартизованому варіанті зможе виконувати функції мови-посередника у міжнаціональному спілкуванні. Лінгвісти констатують, що раніше англійська вивчалася іноземними студентами для спілкування з носіями мови, а сьогодні більшість інтерсуб'єктних контактів у полікультурному контексті здійснюється між неносіями англійської мови.

Незважаючи на потребу людства в спільній міжнародній мові, її поява може розглядатися як досить далека сумнівна перспектива мовного розвитку людства. Існують внутрішньомовні механізми, а також етнічні, психологічні, соціальні, біологічні та культурні фактори, які перешкоджають появі спільної мови як універсального наднаціонального семіотичного коду. Поняття мови безпосередньо пов'язане з поняттям носія і творця мови, мовного колективу, з поняттями генетичної приналежності і своєрідності. Аналіз мовного матеріалу дає відомості про автентичність мови, дозволяє виявити національно-культурну інформацію, закладену у лексичні та фразеологічні одиниці.

Зроблено висновок, що наукові підходи до ролі мови в розвитку глобалізації і глобалізації як чинника життя мови характеризуються такими положеннями:

1. Лінгвістика відноситься до групи соціальних наук, мовні явища розглядають як індикатори і складові соціальних процесів; тому наукова думка зосереджена не стільки на системі мови, скільки на умовах її існування, соціальних аспектах життя мови.

2. Мовну систему розглядають у постійній динаміці, вона переходить з одного рівня розвитку на інший, їй властиві потенційні можливості, в тому числі руйнування. Досліджуючи розвиток мов, особливу увагу науковців привертає проблема життєздатності мови – поняття, співвідносне, як правило, з долями так званих малих мов. Сьогодні йдеться про значнішу кількість контактуючих мов, зокрема тих, які мають високий комунікативний статус.

3. Особлива увага приділяється соціокультурній детермінації наукової діяльності: її розглядають у межах соціального контексту, який визначається домінуючими у культурі цінностями. Ціннісно-цільові структури суб'єкта стають особливим предметом аналізу. Отже, інтерпретація глобалізаційних процесів залежить від установок дослідника.

Ключові слова: лінгвістичний фактор, інформаційний простір, полікультурний контекст, англійська мова.

Література

1. Coupland, N. (2010). *The Handbook of Language and Globalization*. Blackwell Publishing Ltd.
2. Shustova, S. V. (2015). Globalizatsiya i lingvisticheskiy landshaft [Globalization and Linguistic Landscape]. *Mir yazykov: rakurs i perspektiva: materialy VI Mezhdunar. nauch. prakt. konf.* (pp.167–185). Minsk: BGU. (in Ukrainian).